

SẾN GIÀ NAM

ĐỖ HỒNG NGỌC

Thấy tôi đứng loay hoay tìm kiếm mãi trên các kệ đầy nhóc băng đĩa ngổn ngang, cô bé bán hàng đến gần hỏi:

– Bác muốn kiếm loại nào?

– Nhạc. Nhạc xưa.

Cô đọc vài cái tên gì đó...

– Không. Xưa hơn nữa kia. Chừng nửa thế kỷ trước. Có không?

– Bác chờ con lấy.

Một lúc, cô mang ra một cái... giỏ, đúng hơn là một cái rổ to, hình chữ nhật, chứa hàng ngàn đĩa CD, buộc dây thun từng cọc, nói, bác lựa đi.

Tôi giật mình thấy trên thành rổ dán mấy mảnh giấy viết tay bằng chữ in khá to: SẾN GIÀ NAM. Tuần trước, vào một siêu thị ở một tỉnh miền Đông nọ, tôi thấy nơi người ta bán băng đĩa có rất nhiều rổ đựng các thứ, được phân loại như có rổ phim hành động, phim kinh dị, phim Mỹ, phim Hong Kong... và đặc biệt có hai rổ ghi: Nhạc sến nam, Nhạc sến nữ. Tôi định mua vài thứ xem sao, nhưng thấy kỳ kỳ nên thôi. Tuy vậy, tôi cũng học được vài từ mới. Có điều ở cửa hàng này, một cửa hàng bán băng đĩa khá lớn ở thành phố có cách phân loại độc đáo hơn: Sến Già Nam. Tôi đoán đây là loại nhạc “sến” dành riêng cho nam giới “già”!

– Có Sến Già Nữ không cháu?

– Tôi tò mò.

– Dạ có. Bác kiếm xong Sến Già Nam, con đưa Sến Già Nữ ra bác lựa!

Thì ra nam nữ đây không phải khách hàng mà là ca sĩ. “Sến” do “nam” ca sĩ hát cho người “già” nghe thì gọi là... Sến Già Nam v.v... Tiếng Việt ta thiệt hay! Nhớ lần ra Hà Nội năm xưa, người ta giới thiệu tôi một xí nghiệp có tên là Xí nghiệp Cao Xà Lá. Hỏi “Cao Xà Lá” là cái gì? Là Cao su, Xà bông và Thuốc lá, gọi tắt Cao Xà Lá!

Tôi vừa tủm tỉm cười vừa lựa đồng băng đĩa trong rổ Sến Già Nam, chọn được vài đĩa. Nhiều khi cả đĩa chỉ có một bài ưng ý. Thôi vậy cũng được. Có một bài mình thích là quý rồi! Tôi hỏi còn Sến Già Nữ đâu? Cô bưng ra một rổ Sến Già Nữ nữa và nhìn tôi có vẻ nghi tôi mê cô ca sĩ nào đó của năm mươi năm trước!

“Sến” là gì? Người ta bảo là do chữ “Marie Sến”, tức người giúp việc, người ở đợ, con sen, người nhà quê, ít học. Nhạc sến là nhạc... tầm thường, nhà quê mà các cô gái này thường hát hồng để trải tâm sự nỗi lòng khi vô công rồi việc. Đã có những bài báo, những tranh luận sôi nổi về thứ nhạc “sến hay không sến” này. “Sến” mà sao người ta thuộc, người ta khắc cốt ghi tâm? “Sến” mà sao người ta cười người ta khóc?... Gần đây trên mạng, nhiều bạn trẻ “còm” rằng nhờ “sến” mà nuôi dưỡng được tâm hồn trong một thế giới vô cảm, và có bạn còn rất tự hào rằng đã sưu tầm được hàng ngàn bản nhạc “sến” để làm của quý! Còn tôi, tôi chỉ biết nhạc hay hoặc dở với mình mà thôi. Hay là thứ làm tôi “rung động sáu cách” (nhãn nhĩ tỷ thiệt thân ý)..., còn dở là nhạc “nghe không vô”! Chiều làng em của Trúc Phương chẳng hạn, với tôi là một bài hay, không chỉ rất lãng mạn “khói lam buồn như muốn ngừng thời gian” mà còn do tác giả viết bài này lúc ở Bình Tuy, quê tôi, cho một cô gái mà tôi có lẽ cũng quen biết.

Anh ơi nhớ về thăm thôn xưa,
Để nghe tiếng ngọt ngào ru bóng dừa
Xa xôi bước người anh lữ thứ
Nhớ thương hoài câu hát chiều làng em...

Còn Mộng ban đầu của Hoàng Trọng thì làm sao quên được:

Trông em mừng vườn cau
Trái mạp tròn xuân mới
Bống me cười me nói
Con bé lớn thật mau
Mai mốt mẹ ăn trầu

“Mai mốt mẹ ăn trầu” bây giờ không còn nữa nên “đám trẻ” không biết là phải rồi. Còn những trái cau “mạp tròn xuân mới” cũng khó kiếm! Bây giờ là bưởi, là dưa hấu cả rồi! Rồi Lối về xóm nhỏ của Trịnh Hưng:

Có những chiều hôm
Trời nghiêng nắng xế đầu non
Nắng xuống làng thôn
Làm cho đôi má em thêm giòn
Lúa đã lên bông
Mắt già tươi sáng thôi chờ mong
Tiếng hò cô gái bên Cửu Long
Mơ rằng mai lúa lên đầy bông...

Hay Tình lúa duyên trắng của Hoài An (*)

Quê hương ta đất xưa vốn nghèo
Nhưng giàu tình thương nhau

Biết yêu lúa màu xa cuộc đời cơ cầu
Gái trai biết làm tròn lời thề khi ban đầu

Tôi không hiểu vì sao những lời ca đầy tình quê hương, đất nước, tình gia đình, tình gái trai “biết làm tròn lời thề khi ban đầu” như vậy mà “sến” được? Hà Đình Nguyên trong một bài báo về vấn đề nhạc sến đã viết: “... Nhưng không biết do đâu mà hầu như tất cả các bản nhạc được sáng tác trước 1975 – nhất là những bản có điệu boléro, rumba... đều bị quy là nhạc sến – tiếng “sến” được hiểu theo nghĩa dè bủ, mỉa mai, khinh thị...”.

Sẽ thật sai lầm khi quan niệm “nhạc sến” với hàm ý khinh thị, chê bai bởi trong dòng nhạc bình dân này có rất nhiều tuyệt tác mà chưa chắc các nhạc sĩ dòng nhạc “hàn lâm” đã sáng tác được, như: Khúc ca ngày mùa (Lam Phương), Hoài thu (Văn Trí), Xóm đêm (Phạm Đình Chương), Ai lên xứ hoa đào (Hoàng Nguyên), Nắng chiều (Lê Trọng Nguyễn), Đường xưa lối cũ (Hoàng Thi Thơ), Nửa đêm ngoài phố (Trúc Phương), Thương hoài ngàn năm (Phạm Mạnh Cương), Nắng lên xóm nghèo (Phạm Thế Mỹ)...

Còn nhà thơ Đỗ Trung Quân có một bài thơ được Vũ Hoàng phổ nhạc rất hay tên Phương Hồng có lần bực mình khi nghe một bạn trẻ nói: “Nói chú đừng giận, bài Phương Hồng phổ thơ của chú sến chảy nước”. Chàng trai 20 tuổi tóc tai kiểu hip-hop nói thẳng thừng. Thế hệ trẻ 8X hôm nay không thể tin nổi, không thể chấp nhận nổi có một gã nào đó trạc tuổi mình suốt một năm dài ngồi cạnh bàn, học cùng lớp, để ý cô bạn gái mà vẫn cứ: “Bài thơ còn trong cặp... giữa giờ chơi mang đến lại mang về...”. Nhất gái đến thế, “yếu” đến thế thì “sến” là cái chắc. Bây giờ, chỉ cần một cú nhấn tin chớp nhoáng là alê hấp, ra “cà phê hộp” ngồi ngay. Yêu à? Tỏ tình à? Đây, nhanh gọn lẹ: “Anh là number one, vừa đẹp trai lại vừa dễ thương...”. Không yêu nữa cũng chẳng sao: “Thà như thế, thà rằng như thế...”. Đỡ lời thôi, đỡ mát thì giờ, khỏi mang tiếng “sến”...

Gần đây nhiều ca sĩ bắt đầu quay về với nhạc “sến” có lẽ để đáp ứng nhu cầu tình cảm của con người trong một thế giới ngày càng vô cảm chẳng? Có điều, vì sến... thiếu gốc nên nhiều khi hát sai mà không hay. Chẳng hạn “Đêm qua chưa mà trời sao vội sáng” trong Chiếc lá cuối cùng của Tuấn Khanh (*), có ca sĩ hát ngon lành: “Đêm chưa qua mà trời sao vội sáng!” QUA CHƯA với CHƯA QUA khác nhau xa lắm! Cũng như “Bây giờ tháng mấy rồi hỡi em” của Từ Công Phụng mà hát thành “Bây giờ ‘mấy tháng’ rồi hỡi em?”... thì nguy tai!

Tôi vẫn còn nhớ những đêm ngồi nghe Tuấn Khanh đàn piano dưới chân cầu sắt Đa Kao trong một quán cà phê nhỏ chên vênh...

Đêm qua chưa mà trời sao vội sáng
Một đàn chim cánh nhỏ chờ mùa sang
Chiều vào thu tiễn em sầu lạnh giá
Lá trên cành từng chiếc cuốn bay xa...

Tôi chắc rồi một hôm nào đó, cậu trai 8X kia sẽ tìm đến bản nhạc “sến chảy nước” nọ và rồi 8X sẽ được thay thế bởi 9X, 0X... Rồi sẽ có những người tìm đến Sến Già Nam, Sến Già Nữ như tôi hôm nay cho mà coi! Không lâu lắm đâu! Hãy đợi đấy!

Đỗ Hồng Ngọc

(*) Xin đừng nhầm với các nhạc sĩ Tuấn Khanh, Hoài An đương thời